

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A
25
martiu
6 apr.
1866.

Ese in fie-care luna de trei ori adeca in 5. 15.
si 25. dupa c. v. contienendu doue côle.

Pretiu la pentru Austria

pe Apr.—Sept. . . . . 4 fl. —
pe Oct.—Jun. . . . . 6 fl. — er.

Pentru Romania

pe Jan.—Jun. unu galbenu.

Nr.
9.

Cancelari'a redactiunei

Strat'a lui Leopoldu Nr. 18.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonime nu se publica.

II
cursu
anualu.

IOANU ELIADE.

Natiunea nóstra póte fi superba de acestu fiu neobositu alu seu. Dlu Eliade demultu lucra, si inca cu rezultatulu celu mai stralucitu pentru desvoltarea cultu- rei nóstre; viéti'a neobosita a acestui barbatu mare a fostu incop- ciata cu o misiúne di- vina. Si intr'adeveru laureatulu veteranu alu literaturii nóstre a corespunsu in deplinu chiamarei sale. Dlu Eli- ade a fostu acelu apos- tolu invapaiétu de fo- culu cerescu, carele primindu invetiaturele detatóre de viétia dela marele maiestru si reinviatoriulu Romani- ei Georgiu Lazaru, a mersu mai departe des- ceptandu la inviare.

Ioanu Eliade Radulescu.

Lucrarile sale pe cam- pulu literaturii sunt nenumerate si diferite; mai in tóte ramurile literarie a produsu ce- va pretiosu. Precum in prosa, asia si in poesia e maiestru. Acestu spi- ritu fara indoiala ma- re, acusi lu vedemu luminandu pe altariulu poesiei magicu ca fo- culu vestalu, acusi éra luminandu ca unu lu- céferu, ce apoi se con- topesce in sórele flo- sofiei. D. Eliade e poe- tu, publicistu, drama- turgu, filologu, teo- logu si pe langa aceste — filosofu mare si pa- triotu escelinte, cá- ci mai in tóte lucrarile dsale observámu inte- resarea pentru buna- starea si marirea Ro- manimei.

S'a nascutu in Tergovisce, din parinti de stare grea materiala. Prim'a sa educatiune fu fericitu a o primă la Bucuresci, in scol'a fundata de nemoritoriulu G. Lazaru, apoi totu sub acestu maiestru mare trecandu in colegiulu santu Sava, unde facu asia progrese mari, că dupa absolvare in etate de 20 de ani fu denu- mitu de profesoru in acestu colegiu. — Cu primirea acestui oficiu, ni potemu inchipui cătu de neobositu a trebuitu sê fie, pentru ca sê pōta corespunde chiamarei sale, intr'unu tempu, cand nu erau cartile debuintiose, cand bietulu profesoru pentru ca sê pōta propune studiile cu succesu, mai nainte de tōte avea sê compuna manualele studiilor. In acestu tempu traduse matematic'a lui Franchioru si prelucrà gramatic'a lui Vacarescu. Mai departe afara de necesitatile scolare mai traduse cateva *Meditatiuni* d'ale lui Lamartine, precumu si *Mahometulu* lui Voltaire.

La an, 1826 publică: Ruinele Tergoviscei, stantie eroice, Heruvimulu si Serafimulu, poema mare plina de gracie. — La an 1831. incepu publicarea fōiei: „*Curierulu romanu*.“ Care nu mai decâtu si-cascigă o autoritate mare inaintea opiniunei publice, si a contribuitu multu la pregatirea spre regenerarea Romaniei. — La an. 1844. facu sensatiune mare prin „*Mircea*“, drama eroica, nu mai putienu prin cele dōue canturi din eposulu: „*Mihaida*.“ — La 1848 luă parte insemnata in guvernarea provisoria, fiindu membru din locoteninti'a domnesca. — Indesiertu se nisuiă ca sê moderedie revolutiunea, pentru ca sê i-se cascige protectiunea straina, acēsta cadit, si de-atuncia Dlu Eliade perdū credinti'a ce-o avea, si pentru carea s'a luptatu pana acum, credinti'a in regenerarea Romaniei. De atunci e pesimistu, inse mai alesu in tempulu mai de curendu ne bucurămu că éراسi lu vedemu interesandu-se de causele comune. Romania negresitu că are trebuintia de acestu talentu stralucitu.

D. Eliade a avutu destula parte si din politica, dar' lucrarile-i literarie sunt nenumerate, deci mai amintimu numai: Proscrisulu, Conservatorulu, Biblicelele, Isacharsi. a tratandu diferite obiecte cu privire la feririrea tiei. In atâte lucrari totdeuna se distinge prin cugetari nobile, nalte si prin unu stilu viu si farmecatoru. — In presinte ni anuntia foile de peste Carpati, că Dlu Eliade cătu de curendu va edă unu opu cosmograficu. — Dee ceriulu ca inca multi ani sê mai pōta lucră pre campulu literaturei nōstre!

SBURATORULU.

„Vedi, mama, ce me dōre! si peptulu mi se bate,
Multimi de vinetiele pe sinu-mi se ivescu;
Unu focu s' aprinde 'n mine, recori me iau la spate,
Mi ardu buzele, mama, obrazii-mi se palescu!

„Ah! anim'a-mi svîcnesce! . . . si sbōra de la mine!
Mi cere . . . nu-si' ce-mi cere; si nu sciu ce i-asiu dă:
Si caldu si rece, iute, că-mi furnica prin vine;
In bratie n'am nimica si par' că am ceva.

„Că uite, me vedi mama? asia se 'ncrucisicza,
Si nici nu prindiu de veste cand singura me stringu,
Si tremuru de nesattu, si ochii-mi vapăieza,
Pornescu pindr'ensii lacremi, si plangu, maicutia,
plangu!

„Ia pune man'a, mama — pe frunte, ce sudōre!
Obrazii . . . unulu arde, si altu mi-a recitu!
Unu nodu colea m'apuca, ici cōstea reu me dōre;
In trupu o piroteala de totu m'a stapanitu.

„Ori ce sê fie asta? intrēba pe bunica:
O sciu vr'unu leacu ca dōra . . . o fi vr'unu sburatoru.
Ori aide l'alde bab'a Comana, ori soric'a,
Ori du-te la mosiu popa, ori mergi la vrajitoru.

„Si unulu sê se rōge că pōte me deslēga;
Matusiele cu bobii facu multe si desfacu,
Si vrajitoriulu ala si apele inchiaga,
Alérga la ei, mama, că dōr' mi-oru dă pe leacu.

„De cum se face dīua si scotu mansat'a-afara
S'o mǎiu pe potecutia la érba colea 'n crangu,
Vedi, cătu-e dīuliti'a si dī acum de véra,
Unu doru nespusu m'apuca, si plangu, maicutia,
plangu!

„Brandusi'a pasce érba la umbra langa mine,
La riuletiu s'adapa pe maluri pribegindu;
Dieu, nu sciu cand se duce! că me trezescu cand
vine,
Si simtiu că misca tuf'a, audu crangulu trosnindu!

„Atunci anim'a-mi bate si saiu ca din visare,
Si par' c'asceptu . . . pe cine? . . . si pare c'a sositu.
Acestu felu tōta viēti'a-mi e lunga asceptare,
Si nu sosesc nimeni! . . . Ce chinu nesuferitu!

„In arsiti'a caldurei cand ventuletiu-adie,
Cand pleopulu a sa frundia o tremura usioru,
Si'n totu crangulu o siōpta s'ardica si-lu invie, —
Eu par' că-mi audiu scrisulu, pe sus cu ventulu sboru;

„Si cand mi misca tiopulu, cositi'a se redica,
Me spariu, dar' mi place. — Prin vine unu fiuru
Mi fulgera si-mi dîce : „Descépta-te Florica,
Sum eu, viu sê te mangaiu!“ . . . dar' e unu ventu
usioru!

„Ór' ce sê fie asta? Intréba pe bunic'a :
O sci vr'unu leacu ea dóra . . . o fi vr'unu sbu-
ratoru,
Or' aide l' alde bab'a Comana, ori soric'a,
Ori du-te la mosiu popa, ori mergi la vrajitoru.“

Asia plangea Florica si biet'a-si spunea dorulu,
Pe prispa langa mésa si-obid'a-o 'nneacă ;
Juninc'a 'n batatura mugia, cautá oborulu,
Si mas'a stá pe ganduri, si fét'a suspiná.

Erá in murgulu serei si sórele sfintise ;
A putiuriloru cumpeni tîpandu par' câ chiamá
A satului circada ce greu, mereu sosise,
Si vitele muginde la sghiabu intinsu pasiea.

Dar' altele-adapate tragea in batatura,
In gemete de muma vietieii loru strigau ;
Vibrá alu scroi aeru de tauri grea murmura ;
Sglobii sarindu vitieii la ugeru alergau.

S'astempera astu sgomotu, si-a laptelui fontana
Incepe sê s' auda ca siópt'a in susuru,
Candu ugerulu se lasa sub fetiorésc'a mana,
Si prunc'a vitielusia totu tremura 'n pregiuru.

Incepu a lucí stele, rîndu un'a cate una,
Si focuri in totu satulu incepu a se vedé ;
Tardia asta séra resare--acum si lun'a,
Si cobe câte-odata, totu cade cate-o stea.

Dar' campulu si argéu'a campianulu ostenesce,
Si dup' o cina scurta si somnulu a sositu.
Tacere pretutindenii acuma stapanesce
Si latratorii numai s'audu necontentitu.

E nópte nalta, nalta ; din midiloculu Tariei
Vesmentulu seu celu negru de stele semenatu
Destinsu cuprinde lumea, ce'n bratiile somniei
Visédia cate-aieva descépta n'a visatu.

Tacere este totulu si nemiscare plina ,
In cantecu séu descantecu pe lume s'a lasatu ,
Nici frundi'a nu se misca, nici ventulu nu suspina
Si apele dormu duse, si morile au statu . . .

*

*

*

„Dar' ce lumina iute ca fulgeru trecátore
Din média-nópte scapa cu urme de schintei ?
Vr'o stea mai cade iara ? vr'unu imperatu mai móre?
Ori e—sê nu mai fia ! — vr'o pacoste de smei ?

„Totu smeu a fostu, Surato! Vediusi impelitiatu !
Cu tienta l'alde Flórea in clipa strabatu !
Si dreptu pe cosiu, Leicutia ! ce n'ai gandí spurcatu
Inchina-te, Surato ! — vediutu-l'ai si tu ?

„Balauru de lumina, cu códa 'nflacarata
Si petre nestimate lucea pe elu ca focu.
Spunu, soro, c'aru fi june cu dragoste curata ;
Dar' lips'a d'alui dragosti ! departe de astu locu.

„Pândeste, bata'lu crucea ! si 'n somnu colea mi-ti
vine
Ca bradu unu flacaiandru si trasu ca prin anelu,
Balaiu cu perulu d'auru ; dar' slabele lui vine
N'au nici unu picu de sange, si unu nasu — ca vai
de elu !

„O biéta fetisióra ! mi-e mila de Florica
Cum a fi chinuind'o ! — vedi d'aia a slabitu!
Si s'a palitu copil'a ! — ce bine-a dîsu bunic'a
Sê fuga fét'a mare de foculu de iubitu.

„Câ 'ncepe de visédia, si visu 'n lipitura
Incepe-a se preface, si lipitur'a 'n smeu,
Si ce-i mai faci pe urma ? câ nici descantatur'a,
Nici rugi nu te mai scapa. — Ferésca Domnedieu !

I. Eliade R.

Geniulu lui Stefanu celu Mare.

— Novela istorica, — premiata cu siese galbeni. —

(Finea.)

Asia i-se siedea de bine . . . !

Toma si-a legatu apoi armele de brên, si
si-a sumutiatu canii in codru, apoi a disu : Sê
mergemu Marica !

— Unde sê mergemu tatuca ? intrebà
Marica.

— La nunta, fét'a mea !

— Cine me cere tatuca, cui i voiu fi eu
mirésa ?

— Stefanu a pardonatu vetavului. Veta-
vulu se a impacatu cu mine, si te cere sê-i fi
mirésa, — merge-vei fét'a mea ?

— Merge tatuca ! dîcea Marica.

— Bine fét'a mea ; astadi vi va fi nunt'a.

Vina cu mine !

Si s'au dusu amendoi plangandu. Marica

credea vorbele tatalui, dar o presentire secreta pareă că-i dice: Marica, Marica, nunt'a ti-a venitu, si nu ti vei mai vedé mirele in veci!

Au ajunsu la capela si apoi la canalulu de dupa altariu. — Toma statù langa canalu si inbratosiă pre Marica si sarutand'o ferbinte dîse: Eu ti-am fostu tata si mama, tu ai fostu unic'a mea fia, bucuria mea si mangaierea mea; — de ai risu, m' am bucuratu; de ai plansu, te-am mangaiatu. Eu te-am iubitu pre tine mai multu ca pre toti, tu ai iubitu pre vetavulu mai multu ca pre mine . . . ! — — si urlandu ca o leoica dupa puii rapiti, o redica in bratie si o arunca in canalu. — Se audî unu tîpetu grozavu . . . , — apoi fu tacere adâncea.

Toma in genunchiă si si-facù cruce, apoi se aruncă si elu in canalu.

De multe e capace romanulu!

* * *

Preste Romania au trecutù tempuri grele . . . — S'a versatu sange de eroi, sange de eroi, sange de romanu. S'au strepitu campiile, s'au mistuitu produptele. — Venitele, poterile tierii sunt storse. — Veduvele eroiloru sunt impresorate de doru si plangatôre! Si acuma se aredica altu viforu! — Dupa préd'a ce o facù Negrea in tiér'a romanésca Mehmetu Sultanulu porni o trupa mare de turoi si de tatari spre Moldova, — o turma de fiare selbatice, o turma de lacuste . . .

Aprope de Bucuresci s'a unitu ostirea turcésca cu a lui Radu. Ostea se urca la o suta si doue dieci de mii, pana ce Stefanu abia potù redicá o oste de patru dieci de mii. La loculu „Socii“ se 'ntulnira ostile neproportionate. — Sietepe dile a tienutu batai'a . . . Grodiavesietepe dile . . . Radulu fù invinsu. Dar Radulu erá omu cerbicosu. — Si-a recalesu taber'a, Stefanu taberá la „ap'a Milcovului“. — Era s'a inceputu versare de sange, si a tienutu trei dile. — Radulu era fù invinsu, si alungatu pana la Bucuresci.

Stefanu a incungiuratu orasiulu. — Radulu a scapatu intr'o nópte singuru; ér tiér'a, tronulu si famili'a remase in manile lui Stefanu Voda.

Fugindu la Isa pasia i-a sositu vestea că Maria fét'a lui Radulu e prinsa, — si l'a blaste-matu sê lu invinga turcii s'o ié dela elu . . . . Atunci a fostu disu Isa pasia, că Stefanu a dobanditu o préda, careia asemene nu a dobanditu nici unu erou a lumii. — Că-ci Isa pasia a fostu vediutu pre Maria lui Radulu, si si-a uitatu tiér'a, Stambululu, seraiete turcesci si legea

profetului . . . Si parerea lui Isa pasia despre préd'a lui Stefanu, despre Maria erá dréptá! Că-ci Maria erá frumósă, — frumósă si palida, ca o séra din maiu. Tóta insusirea-i erá gratia, totu cuventulu ei bunétia, totu pasiulu modelu de plastica, tóta fapt'a modelu de virtute. — Si acestea tote se uniau intru unu completu fantasticu . . . Si ti infatiosiă unu angeru . . .

Lui Stefanu atunci i-a venitu in minte, că câtu de bine ar fi sê fie amicu lui Radulu, — cand a vediutu pre Maria. Că-ci Stefanu n' a fostu vediutu pre Maria decand erá mititica. — De atunci a crescutu si s'a frumosiatu; — a sentitù bucuria si dorere, doru ferbinte si amoru!

A amblatu dupa acea prin lupte, — a vediutu lume mandra, seraie splendide, hadine turcesci, — dar pre Maria nu o a uitatu in tóta viét'i'a. Tote s'au implinitu ce-a fostu disu geniulu lui Stefanu: a finitu batai'a cu Radulu, a persecuatu conjuratii, a dusu pe princésa lui Radulu si pre Maria sub protectiunea sa, — si cu acésta Maria a scapatu de nunt'a cea amara, de mirele celu urítu, de Buzesculu; ér lui Stefanu i-s'a ivitu altu geniu blandu, Maria, atunci cand geniulu celu ce l'a scosu dintr'atate pericle, a disparutu, si nu i-se mai ivesce, si nu se va mai ivi in veci. — Nimenea nu póte scí ce fintia a potutu sê fie acea, care a scosu pre Stefanu din pericle si acum a disparutu pentru totu deuna, — a lucratu in contra conjuratiloru, in contra lui Radulu, si totusi pe fi'a lui Radulu o-a scapatu de ce i-a fostu frica, de nunta, de Buzesculu.

Acum Stefanu avea altu geniu, — ce-i aparea noptea prin visu, i aparea in tóta cugeta-tarea; — si icón'a acestui geniu nu i-a mai esítu din minte, din anima, din sufletu in veci. — Acesta erá Maria, fét'a lui Radulu, acelu neimpacatu inamicu, a lui Radulu celu persecuatu, carele va rebdá orice pre pamentu, dar pace cu Stefanu in veci — nu! Si Maria asia erá de blanda catra Stefanu, ca o sora dulce . . .

Dilelele treceau, si Stefanu totu mai mare iubire sentiă catra Maria, apoi Maria erá buna catra densulu ca o sora dulce. . . Stefanu mergea adese 'n tabera, — dar mergea si dorulu cu elu. Noptile delungulu si petrecea cu suvenirea Mariei. — Dilele treceau incetu, si dorulu erá ferbinte; pana cand trebuiă sê lase traber'a de dorulu Mariei.

Noptea tardîu, demanétia 'n diori si diu'a totdeuna se ivea Stefanu fara veste in Sucéva, — nu scia nimenea de ce vine si-si lasa armat'a! Unii curteni vorbiau că adese cand vine Stefanu, pre Maria, fét'a lui Radulu o poti vedé siedindu

in ferést'a castelului privindu in departare spre o cale pre care vinea Stefanu ; má altii mai lotri de ochi díceau cá privirea Mariei in órele acestea, asia-e de meditatóre, fantastica, plina de doru . . . Se pareá cá si Maria si-a uitatu idealulu seu !

Odata Stefanu éca surprinde pre Maria cu o veste trista :

— Éra me voiu luptá cu Radulu, éra se apropie turcii in Moldova, Maria !

— Mariei i-se umplura ochii de lacrimi . . apoi aruncá la Stefanu o privire blanda, si se rogá asia, cum numai femeile se sciu rogá : sê

sperantia, si poterea de a se mai poté bate cu Stefanu, — si Moldova fu linistita de armele lui Radulu.

Stefanu inmormentá luptatorii cádiuti cu pompa, si li puse trei cruci negre, cari se mai vediu multu tempu dupa lupta. — Asia spune istoria !

Dupa lupt'a din codrulu Racovii s'a intorsu Stefanu la Sucéva, s'a plecatu 'naintea princesei lui Radulu si a cerutu man'a Mariei. — Princes'a s'a convoitu, in speranti'a si interesulu pazei, binelui romanu, si preste câteva dile Vochitia binecuventá pre Stefanu si Maria.

O nunta in Elensis. (Vedi pag. 104.)

face pace cu Radulu. Stefanu a suspinatu greu. — Acésta atáta a insemnatu: me dóre . . . nu se poté !

Preste câteva dile se 'ntemplá batai'a in codrulu Racovii. Bataia mare, cum nu au fostu multe in iume. Preste o suta de mii cadiura in campulu bataliei,*) toti fetiori bravi, setosi de gloria si tineri ca primavér'a. — Stefanu éra a invinsu, turcii éra au fugitu. — Radulu si-perdú

*) Asia ni spune dupa traditiuni unu scriitoriu polonu, Stricovsky, care a traitu mintenu dupa lupt'a acésta. —

Stefanu dede Mariei unu inelu pretiosu ; ér Maria i dede unu altu inelu mai simplu. — Pre inelulu Mariei erau scobite cuvintele: „Stefanu V. Voda Moldovei.“

Nu probediu a descrié mirarea, surprinderea si totu deodata bucuri'a lui Stefanu cand si-vediú inelulu seu, care elu lu daduse odata unui geniu necunoscutu sub codrulu Racovii ; cu atáta mai putínu probediu a descrie fericirea Mariei vediendu-si visulu realizatu, idealulu in bratie si lumea ilusiuniloru, fantasiei sale coborita pre pamentu. Acésta fericire si a o senti é multu, — si eu mi depunu cordeiulu.

Radulu inca nu de negà rogarea princesei si a Mariei. — Binecuvântà si elu pe Maria cu Stefanu din departare si Vochitia fu trimisa indereptu.

Apoi peste câteva zile fu nunt'a. — Nunta pompoza, nunta splendida, nunta de principe.

Tôte au fostu, tôte au trecut; numai suvenirea ne mai petrece pe cale!

Vasilii Ranta Buticescu.

Spiritele si nalucele la Grecii si Romanii antici.

(Finea.)

Acù vine întrebarea câ Grecii si Romanii cumu numeau aceste spirite? Dupa cumu scimu, ei credeau câ campurile si padurile tôte-su pline de spirite, cari la Greci se numescu *Satiri*, éra la Romani *Fauni*. Despre acestia se dice câ-su ómeni, au statura mica, córne de capra, urechi, códa si pitióre. La aceste reflectéza Pliniu: e probabilu câ au fostu simii (moime) pentruca in India existe unu soi cu care departe apar ca ómeni si pastoriloru li insufla multa frica. Hieronimu ni spune câ S. Antoniu petrecandu in desiertu, odata s'a întâlnitu cu unu omu de acesta de padure, care l'a inbiatu cu frupte de palme, intarindu câ elu aru fi unulu dintre aceia pe carii paganii îi numescu *Satiri* séu *Fauni*.

Faunii la Romani au fostu totu aceia ce erau la Greci *Satirii*; deschilinirea érá numai aceea, câ ceia erau mai fini. Altucumu atâtu Grecii câtu si Romanii aceste fiintie le cugetau de diforme si infiorátorie. Peste totu deosebeau 4 clase: pre *Panu* cu panii sei micuti; *Silenu* cu silenii mai mititei; pre *Satiri* si *Fauni* cu *Satirii* si *Faunii* cei mici si subordinati.

Contrariulu acestora au fostu *Nimfele* si se impartieau in 2 clase principale: *Naiade*, *Aceaniade* si *Nereide* cari locuescu in mări, pe la fluvii si isvóré; si *Oreose*, *Driase* si *Hamadriase*, cari se sustienu pîntre munti, dumbrave, vâi si paduri. Se credea câ driasele si hamadriasele cresc cu arborii pe carii traescu si câ cu brumatulu frundiiloru si ruptur'a crengiloru, cu unu cuventu déca arborele se usuca, sufletulu acestor nimfe inca dispere.

Romanii antici venerau formalu nalucele. Ei credeau câ sufletele mortiloru se prefacu in Ddiei, deunde Plutarcu dice câ fii privindu osamintele parintiloru remase dupa arderea carnei asia eschiama „mortulu s'a facutu Ddiu.“ Poporulu atari suflete le numea „manes“ si credea câ locuescu in Hades, de aici dice Liviu

câ M. Curtiu prin sacrificarea sa s'a coboritu la manesi. In Rom'a érá o grópa mare a careia parte din josu érá dedicata acestoru fiintie si peste anu numai de 3-ori se deschidea. Mai tardiu subu cuventulu „manes“ întielegea atâtu spiritele cele bune câtu si cele rele, pre candu subu „Lari“ s'au priceputu numai cele bune, éra subu „Lemuri“ séu „Larve“ numai rele. Ovidiu dice câ cu ocasiunea unei ciume manesii si-au parasitu criptele si luandu-se dé alungulu stratelor, urlau infioratoriu, si acésta a tînetu pana atunci, pana ce Numa a introdusu éra *feralielie* (serbatorile mortiloru.)

Totu de unu soi cu acestee au fostu „Lemurii“, cari umblau numai noptea si spariau pe cei umblatori. Ca pe acestia sè-i inpace si totu odata sè-si scutéscu casile de ei, in a 9-a 11. si 13-e dí a lunei lui Maiu proprietarii de casa debueau sè face anumite cerimonii, anume: se sculau in mediu de nópte si esiau desculti dinaintea casei; aci faceau nesce semne ca spiritele sè se departe, si dupace si spelau manile de 3-ori in apa curgátorie, luau in gura neste postai negri, cari apoi aruncandu-i peste capu, intonau „acestia vii dau voue si asie pre mine si pre ai mei îi rescumperu.“ Acésta se întemplá de noueori fara ca sè se uite in laturi; dupa acésta éra se spelau si batandu de olalta neste vase de metalu strigau: „spirite afara din casa,“ si numai acù érá ertatu a privi in laturi pentruca spiritele erau alungate. Ovidiu carele ni descrie aceste cerimonii nu ni scie spune originea lor, crede inse câ aceste spirite (Lemurii) s'au nascutu din spiritulu lui Remu fratele lui Romulu, pentruca numai de pre acestu tempu-su cunoscute in Rom'a, deunde si serbatorile aceste aru fi sè se chame propriaminte „Remuria.“

Augustinu numesce pe Lemuri si „Larve“ si fiinduca dupa Apuleiu cu acesta se caracterizau sufletele mortiloru fosti in vietia rei, nu e mirare câ Romanii se infiorau multu de ei, imaginandu-i de niste schelete inspaimantátorie.

Pre câtu erau acestia de rei, pre atâtu se cugetau de buni „Larii.“ Loculu antáiu între acestia lu cuprinde larulu familiaru, spiritulu stravechiu alu familiei, si érá de totulu iegatu de casa, asia câtu numai cu mutarea familiei întregi se stramuta si elu. Imp. romanu Serviu Tului fu fruptulu amórei unui atare Laru cu o selava frumósa a lui Tarquiniu Priscu numita Acrisia, de unde din recunoscintia au introdusu cultulu lor.

Comunicatu de

J. Lucanu.

Ce-va despre coróne.

Mai antâiu sê vorbim ce-va despre originea corónelor.

A scrie despre originea corónelor, nu-e ceva lucru usioru, cu atâtu mai vertosu, câ-ci despre esistinti'a lor avem documinte din timpurile cele mai vechi si obscure, despre cari omenimea scie fôrte putînu, dar si ce scie, tota se basédia pre fabule si enarâri, pre cari posteritatea le-au compusu dupa inchipuirea, si fantasi'a sa.

Literatii nu-su de o parere despre originea corónelor. Unulu dice una, altulu dice alta, dar neci unulu nu scrie cu siguritate despre originea lor, acésta altfelu neci nu se póte. Originea tuturor lucrurilor e obscura; nu putem merge pana la isvorulu lor; nu putem strabate pan' la sementi'a, din care a incoltitu si a crescutu lucrulu acesta sêu ala. Asia suntem si cu originea natiunelor. Originea tuturor natiunelor e basata pre fabule, compuse dupa spiritulu si cugetarêa aceluasi poporu.

Multi deducu originea coronelor chiar din paradisu. Creandu Ddieu din cost'a lui Adamu pre Ev'a, ca sê o dee lui de socia, o-a dusu inaintea lui; pre capulu ei, spre ai semnificá inocinti'a, Ddieu a pus o girlanda facuta din erburi verdi si din frundie de arbori.¹⁾

Dupa mitologi'a Greciloru imperatii eleni si-au capetatu coronele de la Joie.

Multi dîcu, câ regele primu alu Babiloniei, Nimrodu, s'a folositu mai antâiu de corona. Cu graba, dupace s'a urcatu la tronu, in nuorii ceriului vediendu o naluca aseminea coronei, prin maestri sei si-a facutu o corona din metalu, si si-a pus'o pre capu.²⁾ Éra Coelius Rhodiginus e de alta opiniune. Elu deduce originea corónelor de la unu grecu cu numele Stefanu, de unde in limb'a elena coron'a se numesce: „stephanos.“³⁾

La istoriculu israeliteanu Iosifu aflâm, cumca Thermutes, fêt'a lui Faraonu, a pusu o corona scumpa pre capulu lui Moise, inse lui Moise nu-i fiindu spre placere o-a aruncatu la pamentu, din fapt'a acest'a egiptenii au profetit'u multe rele: cumca barbatulu acel'a (Moise) va ruiná scaunulu regescu alu marelui Faraonu s. a. l. ⁴⁾

Gintele din timpurile vechi in petrekerile loru desfranate, ca de vinulu beutu fara mesura,

sê nu sentiesca dorere de capu, si l'a invelitu cu o carpa. Datin'a acésta a devenitu la unu gradu innaltu intratâta, in câtu, cu tempu, nime nu se presentá in petrekeri publice sêu private cu capulu ne'nvelitu. Datin'a acésta s'a întinsu intre Greci, Romani, Persi, intre Indieni si Egypteni.¹⁾ Romanii numai in ospetarii si-au invelitu capulu; datin'a acésta, mai tardiu, o-a insusitu pontifexii, ba si pre córnelu dobitóceloru destinate spre jerf'a inca au acatiatu girlande. Si mai tardiu gladiatorii s'au remuneratu cu girlande impletite din lauru. Multi scriitori deducu originea corónelor de la girlandele aceste. De ajunsu atâta despre originea corónelor; sê vorbim acuma ce-va si despre materia loru.

Materi'a corónelor grecesci si romane se deosebesc de materi'a corónelor de acú. Antâiu din lana, inu, mai tardiu din frundie, din erburi mirositoare si din florile campului s'a impletitu coronele. In ospetarii s'a folositu mai totu dea-una de girlande de lauru, de óre ce tienea re-core, si cu acesta alinau si dorerea capului.²⁾ Multi portau girlande impletite din róse; rós'a erá simbolulu tacerei, dandu de scire, cumca cuvintele audite in petrekeri se remana in secretu; de aici-si trage originea unu proverbii latinescu: „sub rosa dictum sit,“ între noi sê remana vorb'a, in secretu se fia dîsu. Fetele fetiore se foloseau de girlande de pini.³⁾ Girlandele amorosiloru erau facute din róse rosii; rós'a semnificá amorulu, si erá sacrata Vinerii. Cu girlanda de lauru l'au remuneratu pre Lisandru, dupace a invinsu pre Athenieni, aseminea pre Nerone, intorcandu-se din Grecia triufatoriu in cetatea divina, in Roma. Lui Bachu din vitie de vie, lui Cere din spice de grau i-au impletitu girlande sêu corone. Fost'au coróne, cu cari c'a remuneratu virtutile, faptele gloriose: si altele, cu cari s'a punitu immoralitatea si alte fapte despectuose. Cu coronele d'antâiu s'a remuneratu Themistocle, Nausides pentru darnicirea, Tacitu pentru elocinti'a si Demosthenes pentru vorbirile sale classice, contra lui Filipu. Corónele de pedépsa erau facute din spini, de aici usioru potemu vedé, pentru ce l'a incoronatu pre M. N. Isusu Cristosu cu corona de spini. Coronele eroesci, duci, soldatii virtuosii le-au cascigatu; datin'a acésta antâiu la Greci se afla. ⁴⁾

¹⁾ Vedi: Aristophanes scholiasta in libro de avibus.

²⁾ De aici si acú vendiarea vinului se semnificadia cu lauru curgatoriu.

³⁾ De aici-su cuvintele aceste: „virgo in capillis“ feta fetiora.

⁴⁾ Dupa Pliniu Roma au avutu doue paduri de lauru, una a lui Numa, cealalta a fostu a cesariloru, unde cesarii se ospetau.

¹⁾ Vedi: Moses Barcephas in lib. de paradiso c. 28.

²⁾ Vedi: Eutichius in ann. Alex. p. I. pag. 36. c.

³⁾ Antiq. Lect. lib. VI. c. 19.

⁴⁾ Josephus Archeolog. lib. VI. c. 5.

Din rumperea corónelor omenii profetiau forte multe lucruri rele; asia odata cadiendu pre pamentu coron'a depre capulu lui Pergamu si facandu-se acea tota tîre, locuitorii au profetitutu din acésta nesce lucruri in florátore, cari s'au si implenitu.

In tempurile vechi corónele regesci nu erau fabricate din metalu, ci din marfe, din frundie de arbori si din lauru, precum am dísu si mai susu; cu multu tempu mai in cóce s'a inventatu coronele de auru, argintu, in cari luculu, mai tardiu, a pusu diamante, petri scumpe si alte objecte preciose.

Imperatii pagani insii-si ei si-au facutu coronele mai alesu din tapetu, si necontentitu totu cu ele pre capu au amblatu. Astfelu de corona a avutu si Tigranes, regele Armeniei care cu tempu invinsu fiindu de Pompeiu la petiorele triumfatoriului o-a aruncatu.¹⁾ Astfelu de corone au avutu toti regii Pontului; acesta se vede si din esemplulu Nominei, soci'a lui Mitridates²⁾ pedepsita fiindu de barbatu-seu la mórte, ea acea morte si-a oftatu, ca sê o lase, sê se acatie cu fasciile capului, adeca cu coróna, rogarea ei s'a primitu, dar rumpendu-se acelea a strigatu: „O fascia blastamata, neci aici numi-ai folositu!”³⁾ Alesandru celu mare inca a portatu corona de lana. In bataia, contra regelui, Lisimach, vulnerandu-lu in frunte pre imperatulu numitu, Alesandru a opritu sangele curgatoriu cu corona depre capulu seu.⁴⁾

Dupa mórtea lui Ninusu Temiramida, muiera lui, ca sê remana secretu cumca dens'a e femeia, a portatu o corona lungaretia, si lata, de asupra deschisa, cu coltiuri ascutite, asemenea corónelor episcopesci, si a demandatu, ca toti barbati sê porte astfelu de palarii; si multi de aici deducu originea corónelor episcopesci.⁵⁾ Intre imperatii Romei Justinianu iunioru a fostu celu d'antâiu, care s'a incoronatu prin persona besericésca.

In tempurile vechi tóte coronele erau deschise, de coronele asia numite „coronae clausae“ imperatii numai de unu tempu incóce se folosescu. Filipu II. a inchisu — si a impodobitu coron'a Spaniei cu petri preciose. Coron'a Angletterei inca sub Heinrich VIII. si sub Eduardu

¹⁾ Vedi Alex. ab Alexandro lib. I. c. 18. conf.

²⁾ Despre Mithridates se dice, cumca 22. de limbe a sciutu, si cu veninulu intratata s'a dedatu, incatu neci decatu nu-ia stricatu sanetatea.

³⁾ Plutarchus in Lucullo T. I. pag. 503 „O! execrabilis fascia, neque ad hoc mihi utilis fuisti.

⁴⁾ Vedi: Lucianus in dialogo de Alexandro.

⁵⁾ Vedi Brissonius de Regno Pers. lib. I.

VI. erá deschisa, sub imparati'a Elisabetei si-a capetatu form'a de acuma. Intre corónele europeane in loculu d'antâiu stau coronele statelor romane. Coron'a Romei nu de la Carolu alu II. ci de la Stefanu, papa, si-are originea. Coron'a germana e dela Carolu celu mare, si s'a paditu in Norinberga. Coron'a Franciei sub Carolu VIII. s'a facutu candu Alexandru VI. pontifice l'a numitu cesaru in Constantinapole, care marire nu-a potutu ajunge. Coron'a Ungariei primulu rege alu ei St. Stephanu o-a cascigatu de la Silvester alu II. pentru cá cu totu poporulu seu s'a botediatu. In Europ'a coron'a Prusiei e cea mai noua. Sub Fridrich I. s'a fabricatu cu invoirea lui Leopoldu I. si Fridrich alu II. a capetatu titlulu de rege si de Piu VI. s'a numitu „invictus.“

Grigoriu Moldovanu.

Nunt'a in Eleusis.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 101.)

Eleusis ca si o parte mare a satelor din pregiurulu Atenei e locuitu de albanesi, totusi datinele si moravurile lor diferescu de ale grecilor. Noi vomu descrié serbarea interesanta si voiósa a cununiei din Eleusis.

Dupa esecutarea ceremonielor religiose ale cununiei, conductulu nuntasilor in frunte cu musicanti si jucatori se duce la casa miresei. — Acésta, acoperita cu unu velu lungu si condusa de rudeniele sale, face nesce mine espressive ca si candu s'ar duce la mórte, atátu de incetu si sfitiósa pasiesce ca si candu cine scie la ce reu s'ar duce. Cum ajunge naintea consortiului seu, se arunca la picioarele lui, i saruta manele si depune naintea lui o straitia cu o fune, in semnu, cá ea va portá sarcinele casei si cá se va ingrigi de conservarea celor debuintiose pentru casa. — Intrandu in casa pe langa mirésa se aduna cunoscutele sale, cari prin cantate cantate cu monotonia prémarescu virtutile sociei tenere. Apoi dupa ce acésta s'a instruat in tóte maruntisiele economiei de casa, se incepu placerile mesei si ale jocului, cari tienu mai multe dile.

Fet'a capitanului.

Novela rusésca de Puskin.

(Finea.)

— Asculta numai, díse Pugatseff cu o esaltatiune selbatea, ti voiu spune o poveste, ce am audit'o ca copilu dela o baba betrána. A intrebatu odata vulturulu pre corbu: spune-mi mie corbule, cum se póte, cá tu traiesci trei sute de ani, ér eu celu multu abea trei-

dieci?“ Asia, frate cã tu b ei sange, dar eu maneu mortatiune. „Bine! cugetã vulturulu, voi probã si ac sta“ si a probatu. Amendoi sborara pana cand aflara o mortatiune de calu. Amedoi s'au lasatu pe ac sta. Corbulu incep  a scobi cu clontutiulu si aflã cã bucat'a e f rte delicata. Vulturulu inca scobi odata de d ue ori, atunci si-scuturã apripele si d se: „Frate corbule, decãtu s  traiescu trei sute de ani mancandu totu mortatiune, mai bucurosu me voi saturã odata *cu sange*, apoi intemplese ce s'a 'ntemplã, nu-mi pasa!“ — Cum ti place povestea babei?

— E destulu de geniala, d seiu, inse eu cugetu, cã a traí din rapiri si ucideri, nu e alt'a decãtu — a traí din mortatiune.

Pugatseff se uitã la mine cu mirare, inse nu d se nemicu, ci se adãnci in meditatiuni, ambii taceam si ne cugetam. Tatarulu ce manã caii intonã unu cantecu melancolicu. Saveljiciu cucaia pe capra. Trasur'a sborã pe siesulu campiei . . . Odata numai pe tiermurile Jaichiului observaiu satutiulu si peste unu patrariu de  ra intraramu in Belogorscu.

XI.

Orfan'a.

Traserãmu la cas'a comandantelui, poporulu numai decãtu cunoscu trasur'a tiarului si se adunã o multime in pregiurulu ei. Schwabrin intempinã pre Pugatseff f rte smeritu si cu umilire adanca. Cum me vediu, indata tresari, dar se reculese si mi intinse man'a cu urmatórele cuvinte: Si tu esci d'ai nostri? asia ar fi trebuitu demultu. — Eu me 'ntorseiu fara a-i raspunde.

Schwabrin aduse vinarsu, se nisuiã a fi placutu, abunasema s'a nadaitu cã sosirea n stra n'a fi pre placuta pentru densulu. — Pugatseff intrebã despre starea fortaretiei, scirile ce s' audu prin pregiuru, si odata numai ce-i d ce: „Dar dta ce f ta tieni aci prinsa?“ — Schwabrin incremeni, incep  a tandali cateva cuvinte, Pugatseff inse nu-lu ascultã ci pretinse ca să deschida usi'a camerei unde se afla f t'a captiva, si de rece Schwabrin d se cã n'are cheile la sine, sparse usi'a cu pitiorulu si intrã in o camara intunec sa. Spectacolu infioreteriu! Maria slaba si planganda jacea pe pamentu. — Schwabrin cadiu la piti rele lui Pugatseff, carele lu iertã astadata si totdeodata mangaiã pre bi t'a orfana d candu-i cã-e libera si cã potemu merge in catro vomu; deci facuremu pregatirile de caletoria, luaremu remasu bunu dela preotulu si preot sa, apoi veni urodniculu carele aduse unu pasportu subscrisu de Pugatseff, inainte de-a plecã Maria se duse la mormentii parintilor si rentornã mai odihnita si lacremanda. Pugatseff plecã naintea n stra, se suí in trasur'a lui cu trei cai si inchinanduse in tóte partile, odata numai face cu man'a catra mine si cu afabilitate me salutã:

— Remani fericitu, fi sanetosu . . . p te cã ne vomu mai intalni . . . !

Da! l'am mai intelnitu odata, inse unde si cum? — Pugatseff se duse si noi rentornarãmu la pop'a si luandu remasu bunu ne suirãmu in trasura si plecarãmu lasandu Belogorsculu pentru totud una.

XII.

In slavია.

Aceste eveniminte urmate cu repediune mi pareau ca unu visu, Maria inca se vedea straportata, ambii taceam si schimbam priviri amor se, candu si candu numai faceam marturisiri reciproce cãtu de fericiti ne sentim. Astufelu ajunserãmu la unu locu ocupatu de rescolatori, comandantele vediendu recomandatiunea lui Pugatseff ne primi cu distinctiune, se schimbarea caii, apoi plecarãmu mai departe. Ajunserãmu la unu orasielu unde dupa cum d cea comandantele este o multime de ostasi cari inca s'au supusu tiarului nou. La intrarea in orasielu ne incungiurara ostasii vigilatari. La intrebarea lor cã: Cine sunteti? Surugiulu grabi a raspunde cã: suntemu rudeniele tiarului. — „Lasa cã vomu dã noi v ua tiaru, de vi'a fi acra anim'a!“ strigara ostasii. Eram prinsii ostesimci imperatesei. Ne dusera la comandantele si voira să ne inchida, eu inse alergaiu pe trepte susu la comandantele. Intrandu in chilia affaiu siese oficiri jocandu carti. — Comandantele chiaru dadea banca si cãta fu surprinderea mea, candu cunoscuu intr'ensulu pre Surin, carele odata in otelu mi-a fostu luatu banii prin carti. — Elu inca me cunoscu si se bucurã cã me vediu. Apoi indata se scolã si se duse ca să c ra iertatiune dela Maria pentru superarea fara de voia si demandã ca să-i de  cortelulu celu mai bunu in totu orasiulu. Eu remaseiu peste nópte la densulu. La cina i enaraiu t te ce s'au intemplatu cu mine, elu me ascultã cu atentiune, inse nu-i placea, cã voiescu s  me 'nsoru. — Cãte si mai cãte mi vorbi ca să me abata dela acestu cugetu, si me provocã ca să nu me ducu la parinti, ci să remanu la armata. In aceste giurustari critice candu imperat s'a are lipsa de ajutoriu, mi cunoscuu de detorintia ca să remanu la regimentu, deci provocaiu pre Saveljiciu ca să duca pre Maria la parintii mei; dupa ce vediu cã nu voiescu să-mi schimbu propusulu, se invoi si mi promise cã va stã si elu de parinti ca să se invoiesca la cununi'a mea cu Maria, cã-ci, precumu d cea elu, unu angeru cumu e dens'a, n'are lipsa de zestre. Maria inca aflã de cuviintiosu ca să remanu, si cu sperantiele cele mai aurite pentru unu venitoriu ferice ne luaremu diu'a buna.

Erã catra finea lui Fauru. Surin avea ordinatiune ca să curetie tienutulu Simbirschiului de rescolatori, deci curendu si plecaramu spre persecuarea lor. Satele rescolate se supusera indata, din alte parti inca sosira

trupe imperatesci, si Pugatseff fu silitu de a se retrage. — Dar nu voiu descrie curgerea bataliei de-amanuntulu, destulu sê scimn că Pugatseff a peritu, odata numai se audî că ăra s'a ivitu la ocele din Siberia si si-a cercatu noroculu de nou, curendu inse dupa acăsta sosi si scirea că densulu e prinsu.

Pacea se restabilî. Surin mi dede concediu ca sê mergu catra casa. Dar atunci se scolă unu altu viforu asupra capului meu. Surin mi facu cunoscutu că s'a tramisă ordinatiune la toti comandantii ca unde m' oru află sê me prinda si sê me tramita naintea judetiului din Cazan. Surin cu parere de reu si-implinî datorintia, dicandumi că n'am ce me superă, e numai o neplacere, dar curendu va sê scapu. Caus'a prinderei mele a fostu, că au audîtu cumu-că Pugatseff m'a tractatu cu afabilitate si că m'am departatu din Orenburg.

Me escortara la Cazan, acolo me pusera in fere si me aruncara in temnitia. Apoi me condusera naintea judetiului militaru.

Cum li spuseiu cum me chiama, toti se mirara: Cum pôte sê aiba unu tata atātu de bravu, unu fiu atātu de ticalosu! Eu li spuseiu cum am convenitu cu densulu in pustie si am protestatu contra acelor acuzări nedrepte că eu asiu fi consentitu cu Pugatseff si me provocaiu si la opiniunea ce avea despre mine comandantele din Orenburg. Atunci unu jude mi ceti o scrisore dela acelu comandante, in carea referăza că am fugitu dela densulu la rescolatî. Acum nu seicam ce sê mai dîcu, voiam sê li spunu apriatu tōta relatiunea mea cu Maria, inse tacui, că-ci nu voiam sê profanedi numele ei inaintea unui judetiu criminalu. Apoi demandara ca sê me infatiosiedie cu unu altu prinsu, carele scie mai multe despre mine. Lu adusera indata. Eră Schwabrin carele verde 'n ochi mi spuse că am lucratu in interesulu rescōlei, că am fostu spionulu lui Pugatseff si cand eram in Orenburg, numai de-acea esiamu din cetate la bataia, pentru ca sê espedezu scirile din fortarētia. La acăsta perfidia impertinenta n'aveam cuvinte de a respunde, me lasaiu in voi'a Domnului. Comandantele demandă sê ne duca pre ambii la inchisōre.

XIII.

Fēi'a Capitanului.

Maria, precum intielesiu mai tardîu, ducanduse la parintii mei fū bine primita, ei o iubiau, că-ci indata i cunoscura insusîrele-i angeresci. Numai reintornarea mea mai lipsiă ca sê fie deplinu fericiti vediendune odata cununati. Atunci vediu si tatalu meu că n'a fostu o nebunia dela mine, cand i-am cerutu convoirea la cununi'a mea cu Maria. Scirea despre tramitarea mea naintea judetiului militaru firesce inspaimanta pre parintii mei, dar curendu s'au odihnitu, că-ci ei cunoscura prin Saveljiciu si Maria tōte relatiunile mele cu Pugatseff, deci in fine tatalu meu incepū a si ride de tōta trēb'a cōsta. Odata inse primesce epistola dela unu

amicu alu seu din Petersburg, carele i facu cunoscutu, că dorere e doveditu că am tradatu pre imperatēs'a luand parte cu rescolatii. Si că sum judecatu pre mōrte, dar gratiōs'a imperatēsa cunoscandu meritele tatalui meu m'a agratiatu — pe inchisōre pentru tōta viētia. Atunci tatalu meu se tulbură, nu pentru pedēps'a aspra ci pentru că am desonoratu famili'a sa participandu cu nesce talhari rescolatî. Biat'a mam'a mea si Maria neci nu cutediau a plange naintea lui.

Intr'o sēra cand tatalu meu siedea posomoritu pe unu divanu si mam'a mea cosea oftandu adāncu, Maria se scōla si li spunc că mane voiesce sê se duca dela ei, că-ci dela acăsta caletoria aterna tōta fericirea ei; ea sperēdia că ōmenii cu influintia mare voru fi atātu de marinimosi că voru ajutā pe orfan'a unui soldatu, carele a cadiutu in lupt'a pentru tron si patria. Parintii mei nu dîsera contra, tatalu meu si-aplecă capulu apoi se adresă catra dens'a astfelu:

— Da, draga mea du-te, cautati fericirea, abunasēma ti vei află unu teneru bunu si de omenia, ăr nu unu ticalosu de tradator!

Maria plecā cu Saveljiciu si a ajunsu in pace la post'a din Tiarscoie Selo, unde locuiā imperatēs'a. Acolo primî o chilia si deōrece eră diua frumōsa cu sōrc a esītu la preumblare. S'a dusu pe aleculu din apropiare. Umblandu in susu si 'n giosu, odata numai se aruncā spre dens'a unu cane miitēlu de care se inspaimantā.

— Nu te teme, draga mea, nu musca! sunā indata o vōce femeiesca. — Maria se asiedie pe unu scaunu adumbritu pe care se puse si dōm'n'a cu canele. Acăsta eră imbracata in vestimentu albu de demanētia, cu cēptia pe capu si pe de-asupra o mantila usiōra. Fatia ei esprimā o seriozitate blanda, ochii ei cei veneti o bunetate rara. Acăsta incepū unu discursu cu Maria, carea cu incredere i spuse că cātu de nenorocita e, că ar dori sê predee imperatesci o rogare, ca sê agracie die pre amantulu ei. Dōm'n'a cerū scrisōrea si o ceti cu atentiu. Apoi intrebandu pre Maria, că unde locuesce, i dîse:

— Lasa draga, nu te superă, că-ci imperatēs'a abunasēma te va mangaiā! Si cu aceste se scolă si se duse perindu printre arbori.

Aceste cuvinte dulci multu mangaiā pre biat'a fēta, si indata mai liniscita se duse catra casa, unde povostî si lui Saveljiciu convenirea cu acea dōmna amabila. Elu inse o facu atenta ca sê nu pré spuna caus'a sa unora si altora, ci sê grabēsca de-a merge la imperatēs'a. Eră in de sēra atunci, deci se intielesera ca mane-dî sê cōra intrare la curte.

Mane-dî de demanētia se oprî naintea locuintei Mariei o careta de curte; si indata intrā la dens'a unu servitoriu imperatescu si i facu cunoscutu, că Maiestatea sa imperatēs'a o chiama la sine.

Maria grabi d'a corespunde numai de câtu dorinției pré nalte si sficiósa pasî in caret'a stralucita. Intrandu apoi in palatul imperatescu, cu anima palpítandu lasà a se conduce printra chielele pompóse pana in cabinetulu imperatesei, unde cu suprindere nespusa observà, câ imperatés'a e dóm'n'a careia si-spuse caus'a in diu'a trecuta.

Maiestatea Sa o aredicà cu gratia, si cu câteva cuvinte dulci i inmanuà o scrisóre, in carea da ordine câ dupa ce s'a convinsu, câ Petru Andreiciu e nevinovalu, sê se lasè liberu.

Acésta gratia mangaitóre o facù pre Maria sê cada de nou la piciórele imperatesei si a versà torente de lacrimi de bucuria. Bun'a imperatés'a inse voi ca nu numai sê faca dreptate celui nevinovalu, ci a doritu ca sê si recompenses meritele bravului ostasiu ce a moritu pentru credintia, deci dede Mariei mai o scrisóre in carea i se asiguréza o avere, ca zestrea fetei serace a capitanului bravu . . . .

* * *

Aci se intrerupe memoarul lui Petru Andreiciu. Dar intre scriptele familiei Andreiciu mai aflâmu câ Petru Andreiciu catra finea anului 1774 a parasitu in-chisórea. Câ in tempulu cand fù transportatu la inchisorile din Petersburg, trecandu prin piat'a mare, vediù gilotinarea unui rescolatoriu, capulu acestuia cadiù de parte si elu uitanduse la densulu, cunoscu câ e capulu lui Pugatseff . . . Petru Andreiciu esîndu din inchisóre a luat de socia pre Maria, fét'a capitanului spendiuratu la Belogorscu. Urmasii acestora traiescu in fericire si bunastare si adi inca pastrédia cu scumpetate o epistola adresata de imperatés'a Ecaterina II. tatalui lui Petru, in carea lauda credintia fiului sêu.

Comunicata de Julianu Grozescu.

Cronica din Pesta.

Ce stramutare s'a facutu in natura, de cand avui onóre a vi serie mai pe urma cronica din Pesta! Atunce erà inca érna, si in cuptoriulu cancelariei nóstre redactionale ardeau in flacara mare — „primele incercâri“ ale nenumaratilor poctasi ai nostri. Acuma inse deschidemu ferest'a spre a lasà in laintru aerulu primaverosu; pe més'a mea intr'unu pocalu unu buchetu (nu de „sentieminte natiunale“ ci) de vioarele, ér sub ferésta o rândunica mititica vestesce câ primavér'a a sositu.

„Natur'a a renviatu!“ astfelu canta acuma sute si mii de poeti si versificatori in tóte limbele lumei; câci nu trece neci o primavéra, ca sê nu audimu cantarea acésta stereotipa. Nu credu câ este poetu, carele sê nu fia facutu candva poesia despre primavéra. Adu-ceti-vi a minte inca de „poesi'a in versuri“ a lui Moisi Bota?

Véra, véra, primavéra, —
Dobra-e episcopu dara! —

Natur'a a renviatu! Ce sentfiri deosebite stérnesce acésta in ómeni! Avutulu se bucura, câ-ci poté merge éra la tíera in locuintia sa de véra, — saraculu asís-dere se bucura, câ-ci trecandu frigulu nu va mai trebui sê cumpere — lemne de focu; aristocratulu saluta cu bucuria primaver'a, câ-ci acuma va poté caletori in tieri straine, spre a-si pradà banii pe acolo, — democratulu e voiosu, câ-ci va poté face o caletoria pentru visitarea unor locuri mai frumóse din patri'a sa; unii barbati casatoriti numai pentr'acea o primescu cu bucuria, câ-ci atunce vor poté merge mai adese ori de a casa, si asià voru poté fi mai adese ori departe de „pré iubitele“ lor — consórté, — ér unele femei din contra o iubescu pentr'acea, câ-ci atunce ele potu fi mai adese ori aprópe de — curtenitoriulu lor; poetii dorescu primavér'a, câ-ci atunci tóta natur'a inverdiesce si este forte incantatoriu a te preamlá in érb'a verde, „unde urm'a ti-se perde“, si sê audi din holde cantulu unei ciocarlie carea emulédia cu filomel'a din tufa, — éra economii o ascépta numai pentr'acea, câ-ci primavér'a érb'a cresce frumosu, si boii si alte vite vor avé nutre-mentu de ajunsu; negutiatoriulu se bucura, câ-ci de acuma nainte neconstandu-i atâta portulu, va poté vinde marfele mai ieftinu si asié va avé mai multi cumperatori, — inse multi se bucura, câ-ci trecand érn'a vor poté bagá vestmintele de érna in — Versatzamt, (daca nu pricepeti cuventulu acesta, întrebati-lu de ori care juristu!); preotilor li place . . . dar de ajunsu atâta. Toti ómenii iubescu primavér'a din deosebite motive.

Dar am eu unu amicu carele impreuna cu o juna numai din o cauza poté sê iubésca primavér'a.

Istoriór'a suna astfelu. Anu pe tempulu acesta amicul meu Aureliu s'a abatutu la unu satu, acolo s'a intalnit cu o dómna stimabila si cu fic'a ei incantátóre. Peste trei dile amiculu meu incepù sê serie versuri, va sê dica devinì amorosu. Nu e de lipsa a spune, câ obiectulu amórei sale fu fic'a dómnei amintite mai susu. Intr'aceste sosì si tat'a. Fratele Aureliu descoperi parintilor amorulu seu si peti man'a domnisiórci Lucretia. Domnisiór'a si parintii se'nvoira, dar tat'a — ca omu intieptu — spuse câ numai sub acea conditiune, daca pana la primavér'a vinitóre va face examenulu de statu si va castigá atare postu. Primavér'a acca sosì, amiculu meu facù examenulu de statu, e jude cercualu intr'unu orasielu, si dupa Pasci „fét'a cea mai frumósa din lume“ — precum mi-serie — va fi soci'a lui.

Dupa Pasci! Si aceste serbatori sante nu sunt departe. Pe cand aceste orduri vor ajunge in manile stimatelor nostre cetitóre, pe atunce romanii vor serbá inviarea Mantuitoriului. Deci si noi salutâmu pe cetitorii si cetitórele nóstre cu cuvintele cu cari se saluta adi toti romanii: *Cristosu a inviatu!*

Josefu Vulcanu.

Ce e nou ?

** (Cu nrulu presinte) se ncheia triluniulu d'an-
tâiu. Ne adresâmu catra toti amicii foiei nôstre, ca sê
binevoiesca a recomandâ acêsta intreprindere pana
unde se estinde cerculu cunoscentiei lor, ca astfelu cu
atâtu mai vertosu sê potemu realisâ dorinti'a nôstra:
a dá on. publicu o fôia care sê emuledie cu ori care
fôia straina.

** (In nrui vinitori) vomu publicâ portretele dom-
nilor Vincentiu Babesiu, Dr. Iosifu Hodosiu, Ioanu
Maiorescu, Milo, Constantinu Negri, Nicora, Alesandru
Romanu, Georgiu Sionu, apoi alui Cervantes si Sha'es-
peare etc. poesii si novele de D. Bolintianu, V. Bum-
bacu, Gr. H. Grandea, J. Grozescu, G. Teutu etc.
afara de aceste o multîme de articoli interesanti, intre
cari unu cielu din cartea d'omnei Dora d' Istria „Fem-
mei'a de o femeia.“

** (Renumitulu artistu dlu Milo) va parasi Bucu-
rescii si cu o noua compania teatrala va vini dincôce
de Carpati, spre a desvoltâ iubirea pentru acêsta arta
si a-si castigâ aplause si admirare si la fratii sei d'aise.
Salutâmu cu cea mai viua bucuria acêsta intentiune
maretia a genialului artistu. Urmédia acuma ca noi
romanii din Austria sê-lu intimpinâmu cu partinire
caldurôsa in tote locurile unde se va produce.

** (In Ardealu) de la esirea numerului trecut
se mai alesera urmatorii domni ablegati romani: Dr.
Tincu, Simeonu Balomiri, Dr. Ioanu Ratiu.

** (Asociatiunea din Bucovina) in adunarea sa ge-
nerala din luna lui Ianuaru a decisu, ca cele trei
Asociatiuni sê alêga din sinulu lor barbati, carii apoi
adunandu-se intr'o comisiune sê desbata cestiunea uni-
ficârii ortografielor romane. Asociatiunea numita a pre-
liminatu 400 fl. v. a. pentru spelele barbatilor cari se
vor tramite din partea ei la acea comisiune.

** (Ioane Borbola de Gyôngy) fiscalulu comitatului
Satumare repausâ in 27. aprile. Repausatulu fu unu
partinitoriu fidelu alu diuaristiceii romane. Fie-i tierin'a
usiôra!

** (Inca unu necrologu.) Crud'a môrte éراسi rupi
dintre ce vii pe unu june romanu. Procopiu Laza ju-
ristu de an. IV. la universitatea d'aise repausâ la 23.
apr. in satulu Rien langa Beiusiu, unde se duse nu
demultu pentru restaurarea sanetâtii sale. Fie-i tierin'a
usiôra!

** (Damele din Bucuresci) si-au castigatu celu
mai frumosu titlu de stima si recunoscentia din partea
natiunei. Anume au arangiatu in gradin'a Cismegiului
unu bazaru pentru ajutorarea celor patimitori de fôme-
tea din Moldova. Se vorbesce câ vinitulu curatu a fostu
cinci sute galbeni. Dupa acêsta in 22. aprile s'a tinutu
in sal'a teatrului nationalu unu mare concertu datu de
dômnice A. J. Ghica, Costafor, de domniôrele Zoe
Cantacusinu, Ghica si de artistii Wiest, Voinescu,
Vachman asisdere pentru scopulu amintitu. Lacremile
de multamita ale nenorocitilor ajutorati, vor fi marge-
lele cele mai pretfôse in diademele damelor romane de
la Bucuresci.

** (Redactorulu acestei foi,) la dorintiele din mai
multe parti, prelungesce terminulu tramiterii prenu-
meratiunilor la poesile sale pana in 1. Maiu e. v. Rôga

totodata pe toti cetitorii acestei foi, ca sê recomende
acea colectiune la toti cunoscutii lor. Numele prenu-
merantilor se vor publicâ in fôia acêsta.

Literatura si arte.

** (Diuariulu romanescu) despre care scriseram
in nrulu trecut, nu va esî in Pesta, ci in Viena. Pe
bas'a unei informatiuni private mai potemu adauge, câ
diuariulu peste câte-va dîle va si aparé, continuandu-si
cursulu de trei ori pe septemana, in formatu mare;
pretiulu de prenumeratiune va fi numai 6 fl. ni s'a
spusu si numele redactorului, carele e unu bravu fiu
alu Bucovinei.

** (La Bucuresci) aparura éراسi doue diuarie
nouve, unulu politicu intitulatu „Legalitatea“ sub redac-
tiunea dlui J. Eliade R. — altulu besericescu sub tit-
lulu „Eclesia“ red. de Sc. Rosetti.

** (Poesiile dlui Bolintianu) aparura si in lim-
b'a francésca. Unu renumitu criticu francescu care a
scrisu prefati'a, lauda prin cuvinte fôrte caldurôse ta-
lentulu poeticu alu dlui Bolintianu.

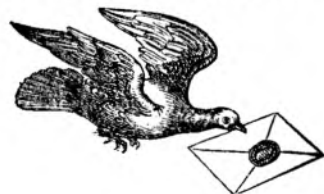
Gâcitura numerica.

De J. Petrescu.

2.17.18.3.16.19.25. E unu opidu transilvanu;
29.17.31.1.31.32.6. A fostu imperatu Romanu;
14.31.17.15.25. Trai nu poti fara ea;
22.8.32.22.10.17.9.12.25. La romani li s'aru cadé;
11.4.20.16.17.23. Poti vedé la târgu de tiéra;
7.8.24.9.25. Pe ea cresce grâu lu vên;
6.26.8.17.33.21.16.13.28.27. E o fôia romanésca;
5.15.17.30.22.4.17.15. Toti mortalii si-o poftésca.
1—33 } Nu-e anima romanésca,
          } Ca asie sê nu dorésca!

Deslogarea gâciturei numerice din nr. 7 : „Elisa
Circa“. Deslegare buna primiramu de la dômnice si
domniôrele : Emilia Cadariu, Maria Cernetiu, Teresia
Szeremy, Ludovica Stoianu, Amalia Cratiunu, Amalia
Moldovanu, Veronica Paladi n. Buteanu, Maria Ciaciani,
Teresia Jianu, Luisa Traila, Otilia J. Popoviciu, Vic-
toria J. Popoviciu, Maria G. Popoviciu, si de la domni:
Porfirie Popesculu, Aureliu Draganu, Antoniu Vasii,
Nicolau Petroviciu, Jonu Miu, Stefanu B. Popoviciu,
Ioane St. Siulutiu, Moisi Boeriu, Constantinu Moldo-
vanu, Z. Antinescu.

POST'A REDACTIUNEI.

Clusiu. J. St. S. Una ca asta a mai esitu si anu in nr. 9.
— „Spune-mi puica draga“ si „Copiliti'a de romanu“ nu se potu
publicâ. —

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1866. prin Alesandru Kocsi (in tipografi'a lui Erkövi, Galgóczi si Kocsi.) Piatî'a de pesci Nr. 9.